

GEOGRAFIA REGIONAL

1. Dades de l'assignatura

Nom de l'assignatura	Geografia Regional
Codi	101589
Crèdits ECTS	6
Curs i període en el que s'imparteix	Primer curs
Horari	Per determinar
Lloc on s'imparteix	Facultat de Filosofia i Lletres
Llengües	Català

Professor/a de contacte

Nom professor/a	Mireia Baylina Ferrer
Departament	Geografia
Universitat/Institució	UAB
Despatx	B9-1042
Telèfon (*)	93 586 80 60
e-mail	Mireia.baylina@uab.cat
Horari d'atenció	Per determinar

3.- Prerequisits

No hi ha prerequisits.

4.- Contextualització i objectius formatius de l'assignatura

L'assignatura té per objectiu donar una aproximació teòrica i metodològica a l'estudi regional en geografia. El programa es divideix en tres parts: la primera part és una introducció a la geografia regional, en la que es pretén situar la perspectiva regional en el conjunt de la disciplina geogràfica i donar a conèixer les bases conceptuals de l'estudi regional. La segona part es dedica íntegrament a l'estudi de la geografia regional tradicional (francesa/vidaliana), base de la tradició regional en geografia. Finalment, la tercera part es centra en l'evolució de l'enfocament regional en geografia després de l'etapa de crisi de la geografia regional clàssica, fins arribar a l'anàlisi de l'anomenada "nova geografia regional" en el marc actual de la interrelació entre el global i el local.

L'assignatura vol mostrar la importància de la geografia regional en la història de la disciplina i en particular, de l'anàlisi regional actual. En el context de la compressió del temps i de l'espai augmenten les diferències regionals econòmiques, polítiques i socials amb el conseqüent reforçament del paper de les regions i les localitats. En aquest context, l'anàlisi regional és fonamental per a explicar el desajust entre les transformacions econòmiques i socials i la distribució espacial de la riquesa, entre altres.

Els objectius més específics serien:

1. Entendre i valorar la importància del concepte de regió en geografia i les diferents accepcions segons les escoles de pensament geogràfic.
2. Valorar el concepte de regió com un marc d'interacció social, econòmica, política i cultural.
3. Comprendre i saber utilitzar el concepte actual de regió en el context de la interrelació entre el local i el global, i aplicar-lo a diferents escales d'anàlisi.
4. Analitzar l'evolució del concepte de regió i de geografia regional en altres contextos geogràfics.
5. Analitzar i proposar criteris de regionalització del territori.
6. Valorar la importància dels estudis regionals en geografia.

5.- Competències i resultats d'aprenentatge de l'assignatura

Competència CE1. (CE: competències específiques ...) Núm. 4

Resultats d'aprenentatge

Dominar les formes diverses d'adquisició i gestió de la documentació i la informació geogràfica com a instrument d'interpretació territorial i, es especial, dels mapes i de les imatges d'observació de la Terra.

CompetènciaCE7. Núm. 5

Resultats d'aprenentatge

Desenvolupar les habilitats específiques relacionades amb el coneixement de tècniques de treball, en especial les relacionades amb la recollida, anàlisi, tractament i expressió cartogràfica de la documentació i la informació geogràfica.

Competència CT2. (CT: competències transversals) Núm. 5

Resultats d'aprenentatge

Gestionar i ordenar la informació.

Competència CG3. (CGU: competències generals UAB, si no estan incloses a les CT)

6.- Continguts de l'assignatura

I PART. INTRODUCCIÓ A LA GEOGRAFIA REGIONAL

Bloc 1. Les divisions de la geografia: Geografia general i Geografia regional

Unitat 1. Geografia general o sistemàtica

Unitat 2. Geografia regional o corològica

Unitat 3. Com regionalitzar? Casos d'estudi

Dossier de lectures bloc 1: Introducció a la geografia regional

Bloc 2. Geografia regional del món: una perspectiva global

Unitat 1. Introducció als estudis regionals del món

Unitat 2. Alguns conceptes clau per aproximar-se a la geografia regional del món

Dossier de lectures bloc 2: Estudis regionals del món

II PART. LA GEOGRAFIA REGIONAL TRADICIONAL

Bloc 3. El concepte de regió i la construcció de la geografia regional: L'escola regional francesa

Unitat 1. Naixement i evolució del concepte de regió

Unitat 2. El paper i l'obra de Paul Vidal de la Blache

Unitat 3. La geografia regional a l'Europa continental i el món anglosaxó

Unitat 4. El progressiu declivi de la geografia regional tradicional

Dossier de lectures bloc 3: La geografia regional tradicional

III PART. UNA NOVA GEOGRAFIA REGIONAL PER A NOVES REGIONS GEOGRÀFIQUES

Bloc 4. Ressorgiment de la geografia regional a partir del diàleg Geografia & Economia: la ciència regional

Unitat 1. La 'regió' en la ciència regional

Unitat 2. De la regió funcional a la regió sistema

Dossier de lectures bloc 4: La ciència regional

Bloc 5. La regió com un espai de referència social en la geografia radical

Unitat 1. La dimensió regional en la geografia radical

Dossier de lectures bloc 5: Una re-lectura del lloc, el treball i la família

Bloc 6. La concepció humanista de l'espai i del lloc: el món viscut

Unitat 1. Les propostes humanistes o la recuperació del patrimoni geogràfic. L'entroncament amb la tradició regionalista

Unitat 2. Entorn teòric de la geografia de la subjectivitat: existencialisme i fenomenologia

Unitat 3. L'èmfasi en el lloc

Unitat 4. La geografia del món viscut

Dossier de lectures bloc 6: La regió com a espai viscut

Bloc 7. La regió i el lloc en un món global

Unitat 1. La regió com a mitjà d'interacció social

Unitat 2. Els 'locality studies'

Unitat 3. El 'renaixement' de les regions a Europa

Dossier de lectures bloc 7: Un concepte extravertit del lloc

7.- Metodologia docent i activitats formatives

La part pràctica consisteix en la realització d'un treball de curs individual. Es tracta d'un treball de recerca comparativa entre dues regions ubicades en dos continents diferents. Les regions d'estudi les triarà cadascú seguint els seus interessos personals. El tema del treball haurà d'estar relacionat amb els continguts d'almenys un bloc temàtic de la part teòrica de l'assignatura i haurà de ser rellevant per a les regions triades. El treball s'anirà elaborant per etapes:

1) **Redacció individual d'un escrit explicatiu i justificatiu de la tria de les dues regions i de la temàtica a estudiar** (contextualitzant-los en els seus continents respectius) amb una llargària de 5 fulls (DIN A4, lletra Times, 12pt.). A més, per poder saber si és viable realitzar el treball sobre les regions triades, es realitzarà una recerca bibliogràfica de literatura científica que tingui com a producte final un llistat d'almenys 10 articles de revistes acadèmiques i de 5 llibres acadèmics relacionats amb les dues regions escollides i que tractin qüestions rellevants de geografia regional que apareixen al programa de l'assignatura. Aquest llistat s'adjuntarà a l'esmentat escrit per mostrar que el treball és realitzable. Cal que hi hagi un equilibri de referències entre els dos territoris. Les referències bibliogràfiques es citaran d'acord amb la normativa de la revista *Documents d'Anàlisi Geogràfica*.

Amb antelació a la data de lliurament, s'haurà de comentar amb el professor a través de la missatgeria la viabilitat i oportunitat de la tria dels territoris d'estudi. No hi podrà haver dos alumnes realitzant les mateixes regions; tindrà prioritat en la tria qui abans ho comuniqui al professor.

Data màxima de lliurament: 21 de novembre de 2009 (dia de la primera trobada presencial).

Puntuació: 2 punts sobre la nota final de la part pràctica

2) **Presentació oral individual a l'aula**: caldrà preparar amb el programa *Power Point* una presentació preliminar de 10 minuts de l'esquema bàsic del treball individual en curs. Es lliurarà l'arxiu de la presentació a través de la missatgeria del campus virtual.

Data de realització: 5 de març de 2010 (dia de la segona trobada presencial).

Puntuació: 3 punts sobre la nota final de la part pràctica

3) **Treball individual de final de curs**: construint sobre la feina feta al llarg del curs, presentació d'un treball amb una llargària màxima de 20 pàgines DIN A4 (annexes a part) en el que es recullin les principals temàtiques del programa en relació a les dues regions seleccionades. Caldrà triar un títol global del treball, el qual estarà compost per un índex, una introducció amb una explicació i justificació de la selecció de regions efectuada, una anàlisi de les temàtiques rellevants del programa de l'assignatura en relació a les dues regions triades, unes conclusions, un llistat de bibliografia i uns annexos estadístics i/o cartogràfics.

Data màxima de lliurament: 18 de juny a les 17.00 hores (dia de l'examen final de curs).

Puntuació: 5 punts sobre la nota final de la part pràctica.

TIPUS D'ACTIVITAT	ACTIVITAT	HORES	RESULTATS D'APRENTATGE
-------------------	-----------	-------	------------------------

Dirigides

Supervisades

Autònomes

8.- Avaluació

La comprovació que s'han assolit els objectius generals i específics senyalats anteriorment es farà a partir de l'avaluació de la **part teòrica (50%** de la nota final) i la **part pràctica (50%)**. **Cal haver aprovat ambdues parts per poder fer promig.**

La part teòrica s'avalua a partir de 2 exàmens (el **5 de febrer de 2010** –optatiu, eliminatori de matèria- i el **18 de juny de 2010** -examen final o segon parcial-) i de l'actuació com a *discussant* i la participació en els debats del fòrum. La nota final dels dos exàmens es farà a partir de la mitjana sempre que la nota sigui de 5 o superior. Dels exàmens es valorarà el nivell de coneixement del tema, la pertinència de la resposta, la claredat explicativa i l'argumentació. De la participació en els fòrums, la comprensió i anàlisi dels textos, la capacitat crítica per abordar-los, la capacitat d'establir analogies i diferències entre ells, la síntesi i estructuració dels continguts, la claredat expositiva, la relació amb altres continguts de l'assignatura i l'habilitat per estimular el debat.

Quant a la part pràctica (lliurament del treball final el **18 de juny de 2010**), es valorarà la puntualitat en tot el seguiment del treball, la presentació formal, la realització correcta de l'exercici i la qualitat del mateix.

Hi haurà una segona convocatòria d'avaluació el **2 de setembre de 2010** (examen i/o treball pràctic) segons estigui tot suspès o només una part.

ACTIVITATS D'AVUACIÓ

HORES

RESULTATS D'APRENTATGE

9- Bibliografia i enllaços web

- ALBET, Abel (1993), "La nueva geografía regional o la construcción social de la región" a *Anales de Geografía de la Universidad Complutense*, 13: 11-29
- ALBET, Abel (2001), "¿Regiones singulares o regiones sin lugares? Reconsiderando el estudio de lo regional y lo local en el contexto de la geografía postmoderna", *Boletín de la Asociación de Geógrafos Españoles*, 32: 35-52
- ALBET, Abel & GARCIA RAMON, Maria Dolors (1998), "Teoria i mètodes de la geografia regional", a M. Pallarès & A. Tulla (eds.), *Geografia Regional*, Universitat Oberta de Catalunya, pp. 9-59
- ALLEN, John & MASSEY, Doreen & COCHRANE, Allan (1998), *Rethinking the region*, London, Routledge
- BOLETÍN DE LA ASOCIACIÓN DE GEÓGRAFOS ESPAÑOLES (1980), *La región y la geografía española*, Valladolid, Asociación de Geógrafos Españoles
- BOLETÍN DE LA ASOCIACIÓN DE GEÓGRAFOS ESPAÑOLES (2001), *Región y Geografía regional*, 32, Murcia, Asociación de Geógrafos Españoles
- BURGUEÑO, Jesús (2003), *Història de la divisió comarcal*, Barcelona, Rafael Dalmau
- BUTTIMER, Anne (1980), *Sociedad y medio en la tradición geográfica francesa*, Vilassar de Mar, Oikos-Tau
- CASTILLO, José Manuel (1993), *Análisis geográfico regional y región. Entre la tradición geográfica y las tendencias disciplinares recientes*, Maracena (Granada), Instituto de Estudios Almerienses
- CLAVAL, Paul (1990), "La nova regió a final del segle XX", *La regionalització del territori i els ens intermedis* Barcelona, Diputació de Barcelona, pp. 125-130
- CLAVAL, Paul (1993), *Initiation à la géographie régionale*, Paris, Nathan Université
- FRÉMONT, Armand (1976), *La région, espace vécu*, Paris, PUF
- GARCIA RAMON, Maria Dolors; NOGUÉ, Joan & ALBET, Abel (1992), *La práctica de la geografía en España*, Vilassar de Mar, Oikos-Tau
- GILBERT, Anne (1988), "The new regional geography in English and French speaking countries" a *Progress in Human Geography*, 12 (2): 208-228
- HIGUERAS ARNAL, Antonio M. (2003), *Teoría y método de la geografía. Introducción al análisis geográfico regional*, Zaragoza, Prensas Universitarias de Zaragoza, Colección textos docentes, 99
- JOHSTON, R.J. et al. (1990), *Regional Geography. Current developments and future prospects*, London, Routledge
- JÖNSSON, C; TÄGIL, S. & TÖRNQVIST, G. (2000), *Organizing European space*, London, Sage
- KEATING, M. (1998), *The new regionalism in Western Europe*, Cheltenham, Edward Elgar
- LE GALÈS, P. & LEQUESNE, C. (1998), *Regions in Europe*, London, Routledge
- MASSEY, Doreen (1984), "Introduction. Geography matters" a D. Massey & J. Allen (eds.), *Geography matters! A reader* (pp. 1-11), Cambridge, Cambridge University Press/The Open University
- MENDEZ, Ricardo & MOLINERO, Fernando (2002), *Espacios y sociedades. Introducción a la geografía regional del mundo*, Barcelona, Arie
- NOGUÉ, Joan (1989), "Espacio, lugar, región: hacia una nueva perspectiva geográfica regional", *Boletín de la Asociación de Geógrafos Españoles*, 9: 63-79
- ORTEGA VALCÁRCCEL, José (2000), *Los horizontes de la geografía. Teoría de la geografía*, Barcelona, Ariel
- PAASI, A. (1995), "Constructing territories, boundaries and regional identities", a T. Forsberg (ed.), *Contested territory*, Aldershot, Edward Elgar, pp. 42-61
- PALLARÈS, Montserrat & TULLA, Antoni F. (1999), *Geografia Regional*, Barcelona, Ediuoc, Edicions de la

Universitat Oberta de Catalunya

PUDUP, M.B. (1988), "Arguments within regional geography", *Progress in Human Geography*, 12 (3): 369-390

RIUDOR, Lluís (1989), "L'herència vidaliana en la geografia espanyola", *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, 20: 21-34

SOLÉ I SABARÍS, Lluís (1975), "La regió: estudi i concepte" a *Miscel·lània Pau Vila*, Barcelona, Societat Catalana de Geografia/Editorial Montblanc, pp. 413-477

SOTELO, José Antonio (2001), *Estudiar la región*, Madrid, Fundación Infodal

STORPER, Michael (1997), *The regional world. Territorial development in a global economy*, New York, The Guilford Press

TREBALLS DE LA SOCIETAT CATALANA DE GEOGRAFIA (1990), *Regió i geografia regional*, 21, Barcelona, Societat Catalana de Geografia/Institut d'Estudis Catalans

VILA, Pau (1926), *La Cerdanya*, Barcelona, Barcino,